

LATINA PRO NĚMČINÁŘE – HODINA XI.
ABLATIVUS ABSOLUTUS

Ablativ absolutní nahrazuje různé druhy vedlejších vět příslovečných a skládá se z ablativu substantiva či zájmena ve funkci podmětu věty vedlejší a ablativu participia ve funkci přísudku. Tato vazba využívá pouze participií prézenta a perfekta. Je důležité si uvědomit, že **participium prézenta** má význam aktivní a vyjadřuje **děj současný** s dějem věty hlavní, kdežto **participium perfekta** má význam pasivní a vyjadřuje **děj předčasný** před dějem věty hlavní (výjimku tvoří participia perfekta od deponentních sloves, jejichž význam je aktivní). Vazby ablativu absolutního překládáme do češtiny zpravidla vedlejšími větami příslovečnými různého druhu s různými spojkami (např. když, protože, ačkoli apod.), případně předložkovými vazbami s významem příslovečného určení (času, příčiny, přípustky atd.):

Haec Romulo regnante domi militiaeque gesta sunt.

(Liv.).

Urbe capta Aeneas fugit.

Toto se stalo v dobách míru i války za vlády Romulovy.

Po zničení města Aeneas uprchnul.

Ablativu absolutního lze použít pouze za předpokladu, že:

- Podmět (české) věty vedlejší, kterou hodláme převést na vazbu ablativní, není obsažen v žádném, byť nevyjádřeném členu věty hlavní; nelze tudíž tímto způsobem převést věty:

Když **vojsko** přicházelo, lid **je** napadl.

Když **vojsko** přicházelo, (**ono**) plnilo pole.

- Sloveso (české) věty vedlejší je buď aktivní a nedokonavé (v tom případě použijeme k překladu participia prézenta aktiva), nebo pasivní a dokonavé (převádíme participiem perfekta pasiva):

Když vojsko přicházelo, nepřítel ustupoval.

Když vojsko přišlo, nepřítel ustoupil.

Exercitu veniente hostis cedebat.

- NELZE -

Konstrukce s participiem perfekta jsou omezeny pouze na slovesa aktivní přechodná (s předmětem v akuzativu) nebo slovesa deponentní nepřechodná:

Obsidibus acceptis exercitum reducit ad mare.

(Liv.).

Orto sole (caligo) est discussa (Liv.)

Odvedl vojsko k moři, poté co přijal rukojmí.

Po východu / Když vyšlo slunce mlha se rozpustila.

Participia perfekta od deponentních sloves přechodných tvoří tuto vazbu jen tehdy, mají-li význam jak aktivní, tak pasivní:

Hostes depopulata Parthia in patriam revertuntur.

Po zpustošení Parthie se nepřátelé vrátili do vlasti.

Vazba ablativu absolutního nemusí vždy obsahovat participium – někdy může být participium nahrazeno substantivem nebo adjektivem dějového významu:

Caesare imperatore

Hannibale vivo

me auctore

dis hominibusque invitis

nobis pueris

pod Caesarovým velením

za života Hannibalova

na mou radu

proti vůli bohů i lidí

za našeho dětství

EXERCITIONES

A) Přeložte:

Servo accusato dominus discessit.

Oppidis nostris a barbaris captis bellum geremus.

Eo volente omnes agentur.

Bello terminato milites domum ire parabant.

Omnibus perditis tamen milites spem habuerunt.

Senatores nullo adversante leges scelestas deleverunt.

Roma salva erit Tito principe.

Nuntio misso dux dormivit per noctem.

Duce nuntium mittente milites sua arma preparavunt.

Caesare ipso legiones ducente tamen bellum in Gallia longum erat.

Hannibale mortuo res publica salva est.

Nuntiis gravibus Caesar misit Labienum ad Galliam.

Omnibus paratis familia discessit ad urbem.

Caesare et Bibulo consulibus flumen Tiberis urbem inundavit.

B) Spojte, popř. upravte dané věty pomocí ablativu absolutního:

Causa morbi inventa est. Curatio faciliior est.

Caesar castra muniebat. Caesar exercitum trans flumen duxit.

Puellae legent. Pueri pila ludent.

Urbem cepit hostis et muros delevit.

Praetor in foro ius dicebat. Multi cives aderant.

Germani Romanos in proelio vicerunt et castra expugnaverunt.

Hostes appropinquabant. Caesar aciem instruxit.

Magister narrabat. Discipuli audiebant.